

17. 1. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Náhrada škody vzniklé porušením povinnosti podat insolvenční návrh

Povinnost podat insolvenční návrh je zakotvena v § 98 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon) (dále jen „InsZ“) a vztahuje se jednak na všechny právnické osoby a jednak na fyzické osoby – podnikatele.



TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI
ADVOKÁTNÍ KANCELÁŘ

Povinnost podat insolvenční návrh je vázána na okamžik, kdy se dlužník „dozvěděl nebo při náležitě pečlivosti měl dozvědět o svém úpadku“, tedy jakmile zjistí, že

- a) je v platební neschopnosti (tj., že má více věřitelů a peněžité závazky po splatnosti více než 30 dnů, které není schopen plnit) nebo, že
- b) je předlužen (tj., že má více věřitelů a závazky vyšší než majetek s tím, že při stanovení hodnoty majetku dlužníka se ve smyslu § 3 odst. 3 InsZ „přihlíží také k další správě jeho majetku, případně k dalšímu provozování jeho podniku, lze-li se zřetelem ke všem okolnostem důvodně předpokládat, že dlužník bude moci ve správě majetku nebo v provozu podniku pokračovat.“).

Jakmile tento okamžik nastane, musí dlužník podat insolvenční návrh bez zbytečného odkladu. K výše uvedenému lze dodat, že existenci úpadku jak ve formě platební neschopnosti, tak ve formě předlužení podmiňuje mnohost věřitelů – dle judikatury tedy dlužník musí mít alespoň 2 věřitele, z nichž každý je věřitelem samostatného závazku. Mnohost věřitelů tak není splněna např. u závazků s pluralitou věřitelů [srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Odo 1121/2004, ve kterém soud konstatoval: „Ze solidární pohledávky se sice odvíjí samostatné právo každého ze solidárních věřitelů, odpovídá jí však jediný (jeden) dlužníkův závazek. Jde tedy o jeden závazek s několika subjekty na straně věřitelů, takže dlužníkovy věřitele tu představují všichni spoluvěřitelé zároveň a jim všem je dlužník zavázán. Jednota takového závazku je dána (jako je tomu i v posuzované věci) jednotným obsahem i předmětem (stejným plněním) a pluralita se týká pouze jeho subjektů. Jinak řečeno, každý ze solidárních věřitelů má sice své samostatné právo k uplatnění pohledávky, leč dlužník je příslušné plnění povinen poskytnout toliko jednou. Podmínka „více“ věřitelů ve smyslu „více“ splatných závazků tak naplněna není...“] nebo v případě, kdy má jeden věřitel vůči dlužníkovi několik pohledávek [srov. stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. Cpjn 19/98, na které Nejvyšší soud ostatně odkazoval ve výše uvedeném rozhodnutí sp. zn. 29 Odo 1121/2004 a ve kterém soud konstatoval: „Požadavek zákona na pluralitu věřitelů nelze posuzovat odděleně od požadavku plurality „splatných závazků“, které dlužník není schopen plnit.

Dlužník musí mít nejméně dva věřitele, z nichž každý má proti němu pohledávku po lhůtě splatnosti; o úpadek tedy nepůjde např. tehdy, má-li dlužník jen jediného věřitele s (více) pohledávkami po lhůtě splatnosti, avšak pohledávky dalších věřitelů dosud splatné nejsou (doba plnění dosud neuplynula)...“.]

Ve smyslu § 98 odst. 1 věty druhé InsZ je dlužník povinen podat insolvenční návrh rovněž v případě, *„byl-li pravomocně zastaven výkon rozhodnutí prodejem jeho podniku nebo exekuce podle zvláštního právního předpisu proto, že cena majetku náležejícího k podniku nepřevyšuje výši závazků náležejících k podniku; to neplatí, má-li dlužník ještě jiný podnik“*, tedy za situace, kdy je více než jasné, že dlužník v úpadku je.

Za dlužníka podávají insolvenční návrh osoby za dlužníka jednající, tedy především jeho statutární orgán. InsZ v § 98 odst. 2 blíže specifikuje osoby, které jsou povinny insolvenční návrh podat, jsou to zákonní zástupci dlužníka a likvidátor, je-li dlužník právnickou osobou v likvidaci. K osobě likvidátora lze dodat, že není statutárním orgánem právnické osoby (viz např. R 61/2006), ovšem ve smyslu § 70 odst. 3 zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku (dále jen „ObchZ“), na něj jmenováním přechází působnost statutárního orgánu v rozsahu vymezeném v § 72 ObchZ. Právnická osoba má tedy i po svém vstupu do likvidace statutární orgán.

Odpovědnost za škodu vzniklou věřiteli v důsledku porušení povinnosti podat insolvenční návrh zakotvuje § 99 InsZ. Škodou se ve smyslu § 99 odst. 2 InsZ rozumí rozdíl mezi výší přihlášené a v insolvenčním řízení zjištěné pohledávky a částkou, kterou věřitel v insolvenčním řízení na tuto pohledávku obdržel. Odpovědná osoba se ve smyslu § 99 odst. 3 InsZ odpovědnosti zproští, pouze *„prokáže-li, že porušení povinnosti podat insolvenční návrh nemělo vliv na rozsah částky určené k uspokojení pohledávky přihlášené věřitelem v insolvenčním řízení, nebo že tuto povinnost nesplnila vzhledem ke skutečnostem, které nastaly nezávisle na její vůli a které nemohla odvrátit ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze po ní spravedlivě požadovat“*.

Ustanovení § 100 InsZ dává věřiteli, jemuž v důsledku porušení povinnosti uvedené v § 98 InsZ vznikne škoda, možnost podniknout kroky vedoucí k její náhradě již v rámci insolvenčního řízení. Insolvenční soud totiž může na návrh věřitele nařídit předběžné opatření, kterým povinné osobě uloží složit určitou, slovy zákona „*přiměřenou*“, peněžitou částku do úschovy soudu. Z dikce zákona vyplývá, že částka nemusí nezbytně odpovídat výši škody, která v důsledku opožděné podané insolvenčního návrhu věřiteli vznikla[1]. Je tomu tak zřejmě proto, že přesnou výši škody (tedy rozdíl mezi zjištěnou výší pohledávky a částkou poskytnout věřiteli v insolvenčním řízení na její uspokojení) je možné vyčíslit až v podstatě v závěru insolvenčního řízení, kdy je projednána konečná zpráva a vydáno rozvrhové usnesení, neboť až v tomto okamžiku je postaveno na jisto, kolik bude věřiteli na jeho pohledávku v insolvenčním řízení vyplaceno. Je však nezbytné zdůraznit, že podmínkou vydání předběžného opatření je dostatečné osvědčení skutečnosti[2], že dlužnický insolvenční návrh byl podán opožděně a v důsledku toho vznikla věřiteli škoda. V rozhodovací praxi soudů je tato podmínka vykládána celkem jednoznačně, soudy při posuzování návrhu na vydání předběžného opatření dle § 100 InsZ zejména vycházejí ze závěrů formulovaných Vrchním soudem v Praze v rozhodnutí ze dne 20. 5. 2009 sp. zn. 1 VSPH 190/2009-B, dle kterého je *„k nařízení předběžného opatření dle § 100 IZ nutno přistoupit s maximální uvážlivostí a zásadně toliko v případech zcela zjevného selhání povinných osob, o němž nelze mít vzhledem k okolnostem případu zásadních pochyb, bez toho, že by soud znal dopředu jejich stanoviska. Jinak řečeno, návrhu na nařízení předběžného opatření dle § 100 IZ lze vyhovět výhradně za situace, kdy skutkové okolnosti případu umožňují bez dalšího přijmout závěr o naplnění podmínek tam uvedených, tedy, že již v dosavadním průběhu insolvenčního řízení vyšlo najevo, že potřebné skutečnosti je možné osvědčit pouze listinami, přičemž lze důvodně očekávat, že k vyvrácení či zpochybnění tvrzení navrhovatele nebudou vznášeny takové věcně opodstatněné důkazní návrhy (výslechem účastníků či svědků, znaleckými posudky, ohledáním apod.), jejichž provedením by insolvenční soud fakticky nahrazoval*

sporné řízení.“ Soud svůj závěr odůvodnil mimo jiné zásadním dopadem předběžného opatření do majetkové sféry povinných osob, neboť *„tyto osoby mají povinnost plnit ihned, ale svůj negativní postoj k uplatněnému nároku mohou fakticky obhajovat až následně, poté, kdy dle předběžného opatření plnily či byly donuceny plnit (odložit vykonatelnost rozhodnutí zapovídá § 90 IZ), a to v nalézacím řízení vyvolaném žalobou věřitele (...). Teprve v něm jim bude dán prostor k tomu, aby prokázaly, že zde jsou ve smyslu § 99 odst. 3 IZ okolnosti, jež je jejich odpovědnosti za škodu zprošťují...“* Vrchní soud své závěry zopakoval v rozhodnutí ze dne 21. 7. 2009, sp. zn. 2 VSPH 288/2009-B, které cituje Kotoučová, J. a kol. Zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon). Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2010, str. 200, a na které odkázal i Ústavní soud v usnesení ze dne ze dne 28. 6. 2012, sp. zn. II. ÚS 1973/12.

Jsou-li splněna výše uvedená kritéria, soud předběžné opatření nařídí a stanoví částku, jejíž složení povinné osobě uloží, tak, aby ve smyslu § 100 odst. 2 InsZ *„kryla podstatnou část předpokládané škody nebo jiné újmy“*. Soud současně uloží navrhovateli, aby proti odpovědné osobě podal u příslušného soudu žalobu na náhradu škody, a to ve lhůtě rovněž určené soudem, která nemůže ve smyslu § 100 odst. 2 věty druhé InsZ skončit dříve než insolvenční řízení. O žalobě na náhradu škody tak nerozhoduje insolvenční soud, InsZ výslovně stanoví, že řízení *„o této žalobě není incidenčním sporem“*.

K výše uvedenému lze dodat, že § 100 InsZ je ve vztahu k ustanovením zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) upravujícím předběžná opatření ustanovením speciálním. Ustanovení o. s. ř. se tedy ve smyslu § 7 InsZ použijí přiměřeně. Proto je i při podání návrhu na nařízení předběžného opatření dle § 100 InsZ nutné *„nejpozději ve stejný den“* složit jistotu. Výše jistoty však nebude činit 50.000,- Kč, jak je vyžadováno v obchodních věcech, ale 10.000,- Kč. Nárok na náhradu škody vzniklé porušením InsZ je totiž nárokem občanskoprávním, neboť tento nárok nepatří mezi obchodní vztahy vyjmenované v § 261 a násl. ObchZ, resp. nejedná se o nárok na náhradu škody dle § 373 ObchZ vzniklé v důsledku porušení povinnosti z obchodního závazkového vztahu. V této souvislosti lze odkázat na rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 1. 2. 2010, sp. zn. 1 VSPH 55/2010, který závěr, že odpovědnost za škodu zakotvená v § 99 InsZ je občanskoprávní odpovědností, odůvodňuje i procesním hlediskem. Vrchní soud v předmětném rozhodnutí konstatuje, že obchodní soudy rozhodují ve věcech taxativně uvedených v § 9 odst. 3 o. s. ř., kdežto insolvenční řízení je jakožto speciální druh civilního řízení uvedeno zvláště v § 9 odst. 4 o. s. ř.

Mgr. Jana Vlková

[TOMAN, DEVÁTÝ & PARTNEŘI advokátní kancelář, s. r. o.](#)

Trojanova 12
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 918 490
Fax: +420 224 920 468
e-mail: vlkova@iustitia.cz

[1] § 100 odst. 1, poslední věta InsZ: *„Nařízení předběžného opatření nebrání, že celkovou výši škody nebo jiné újmy dosud nelze vyčíslit.“*

[2] § 100 odst. 1, první věta InsZ: *„Je-li již v průběhu insolvenčního řízení zřejmé, že věřiteli vznikla*

škoda nebo jiná újma porušením povinnosti podat insolvenční návrh...”

© EPRAVO.CZ – Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)
- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)
- [Odstoupení od smlouvy v insolvenčním řízení](#)
- [Zřízení exekutorského zástavního práva – právní rámec, dopady a judikatura](#)
- [Novela nařízení o insolvenčním řízení nabyla účinnosti – jaké přinesla změny?](#)